

ANONİM ORTAKLIKLARDA AZINLIK HAKLARININ İNCELENMESİ

Selin SERT CANPOLAT*

GİRİŞ

Anonim ortaklıklarda çoğunluğun iradesine karşı korunmak istenen azınlığa çeşitli haklar tanınmıştır. Tanınan bu haklar, azınlığın çoğunluk karşısında daha güçlü olmasını sağlamaya yöneliktir.

Azınlık hakları, Türk Ticaret Kanunu sisteminde olumlu ve olumsuz azınlık hakları olarak sınıflandırılmamasına rağmen; doktrinde anonim ortaklıkta kullanılan azınlık haklarının niteliğine göre bu çeşit bir sınıflandırma tercih edilmektedir.

Çalışmamızda, azınlık hakları kavramı açıklandıktan sonra, olumlu ve olumsuz azınlık hakları kullanım şekillerine ve özelliklerine göre anlatılmaya ve incelenmeye çalışılacaktır.

I. AZINLIK HAKLARI KAVRAMI VE TANIMI

A. Azınlık Hakları Kavramı

Azınlık hakları, Kara Avrupası hukuklarında, “*koruyucu haklar*” diye adlandırılan grup içerisinde yer alırlar ve çoğunluğa karşı azınlıkta kalanları korumayı amaçlayan haklar olarak karşımıza çıkmaktadırlar.¹

* Av., TC Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Müdürlüğü, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü doktora öğrencisi.

¹ Ünal Tekinalp, “Otuz Yıllık Uygulamanın Işığında Azınlık Hakları Sisteminin ve Uygulamasının Değerlendirilmesi”, (Sistem), *TTK’nın 30. Yıl Semineri*, İstanbul 1988, s. 231.

Türk Ticaret Kanunu'nda azınlık kavramını belirtmek üzere, bazı maddelerde (TTK m. 348) “azlık”, bazı maddelerde ise (TTK m. 341, m. 366, m. 377) “azınlık” kavramının kullanılmış olması, doktrinde de terim birliği konusunda karışıklığa yol açmıştır. Domaniç,² Arslanlı³ ve Poroy⁴ “azlık” terimini tercih ederken, İmregün,⁵ Doğanay,⁶ Birsell⁷ ve Sümer,⁸ “azınlık” terimini benimsemiştir.

Doktrinde oluşan terim tartışmalarının yanında, azlık ve azınlık kavramları ile ortaklık sermayesinin onda birini temsil eden ortaklara tanınmış haklar olarak ifade edilmektedir. Tek bir kişi esas sermayenin onda biri oranında paya sahip olsa dahi, azınlık haklarını kullanabilir.⁹ Kabul edilen yüzde onluk oranın, esas sözleşmeye konulacak bir hükümle azaltılabilmesine karşın, bu oranın arttırılmasına ilişkin bir düzenleme mevcut değildir.

TTK m. 366, azınlık haklarından genel kurulu toplantıya davet etme ve gündeme madde ekletme hakkı bakımından, esas sözleşme ile onda birlik oranın azaltılması imkânı kabul edilmektedir. Bu istisnanın, diğer azınlık hakları için de geçerli olup olmayacağı Türk doktrininde tartışma konusu yapılmıştır. Erem'e göre, kanunun tayin ettiği yüzde on oranı esas sözleşme ile çoğaltılamadığı gibi, TTK m. 366 dışında bu oranın azaltılması da mümkün değildir.¹⁰ İmregün de aynı görüştedir: “Ticaret Kanunumuz olumlu azınlık haklarını sadece azınlığı koruma

² Hayri Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku Uygulaması, Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, C.II, İstanbul 1988, s. 814.

³ Halil Arslanlı, *Anonim Şirketler*, C.I, Umumi Hükümler, İstanbul 1960, s. 234 vd.

⁴ Reha Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, İstanbul 2005, s. 432 vd.

⁵ Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, (Anonim), İstanbul 1989, s. 308.

⁶ İsmail Doğanay, “Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre, Anonim Şirketlerde, Azınlıkta Kalan Pay sahiplerinin, Genel Kurul Kararlarını İptal Ettirebilmeleri Hali”, *İmran Öktem'e Armağan*, Ankara 1970, s. 359.

⁷ Mahmut Birsell, “Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları”, *İmran Öktem'e Armağan*, Ankara 1970, 625.

⁸ Ayşe Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, İstanbul 1991, s. 5 vd.

⁹ Tuğrul Ansay, *Anonim Şirketler Hukuku*, Ankara 1982, s. 255; Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Arasında Genel Kurul Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunların Telif Çareleri*, (Menfaat İhtilafları), İstanbul 1962, s. 47; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 432; Nurten Erdoğan, “Konsolidasyonda Azınlık Paylarına İlişkin Yaklaşımlar”, *Prof. Dr. İlhan Cemalcılar'ın Hatırasına Armağan*, Eskişehir 1990, s. 317.

¹⁰ Turgut Erem, *Ticaret Hukuku Prensipleri*, C.II, İstanbul 1980, s.284 (dnp. 29).

amacı ile değil, genel kurulda azınlık ve çoğunluk arasında çıkabilecek çıkar anlaşmazlıklarını bağdaştırmak için düzenlediğinden, Ticaret Kanunu'ndaki özel ve açık hüküm müstesna, bu oranlar sözleşme ile ağırlaştırılmadığı gibi hafifletilemez de. Oranı azaltılabileceği yolundaki hüküm bu konuda istisnai mahiyettedir, istisnanın kıyasen uygulanmasına cevaz yoktur.”¹¹

Tekil'e göre, azınlığın tüm haklarını esas sözleşme ile hafifletebilecek bir orandaki sermayeye sahip gruba verilmesine olanak tanınmalıdır. Bu talep hakkını haiz kimselerin sahip olmaları gereken payların miktarı, esas mukavele ile daha az miktara indirilebilir, sınırlayıcı bir anlam taşımamaktadır.¹²

Domaniç, “müktesep hakların da üstünde yer alan ve ortakların muvafakati olsa dahi ortadan kaldırılamayan emredici haklarla, ancak ortakların rızası ile ortadan kaldırılabilen müktesep hakların söz konusu olduğu anonim şirketlerde, esas mukavele ile yüzde ondan daha az bir pay grubuna azınlık hakkı tanınmasının çok sakıncalı olduğu” görüşündedir.¹³ Esas sözleşme ile yeni azınlık hakları kabul etmenin mümkün olduğunu kabul ettikten sonra, nisaplarda azınlık lehine değişiklik yapılmayacağının kabulü menfaatlar dengesine ters düşer.¹⁴ Yani, esas sözleşme ile yüzde onluk oran aşağı düşürülebilir.¹⁵

B. Azınlık Haklarının Tanımı

Azınlık hakları, anonim ortaklıklarda ortaklık sermayesinin onda birini temsil eden ortaklara, çıkar çatışmalarında çoğunlukla azınlık arasında denge sağlamak amacıyla tanınan haklardır. Azınlığın tek yanlı irade açıklamaları ile kural olarak yöneltildiği organın onayına bağlı bulunmadan kullanılan, hakkın kötüye kullanılması denetimine tabi olan talep hak olarak ifade edilmektedir.¹⁶

¹¹ Oğuz İmregün, *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, (Kara Ticareti), İstanbul 1987, s. 444.

¹² Fahman Tekil, *Şirketler Hukuku*, İstanbul 1989, s. 402 vd.

¹³ Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku Uygulaması*, s. 814.

¹⁴ Mehmet Helvacı, “Anonim Ortaklıkta Ticaret Kanunundan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği ve Tanımı”, (Azınlık Hakları), Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998, s. 302; Ali Dural, “Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Hakları Düzenlemesi”, s. 181.

¹⁵ M. Hulusi Altınel, “Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları”, *Mükellefin Dergisi*, Nisan 2001, S. 100, s. 119.

¹⁶ Helvacı, (Azınlık Hakları), s. 309.

Ticaret Kanunu'nda ve doktrinde, azınlık haklarının tanımı yapılmamış, sadece azınlık hakları ayrı ayrı incelenmiştir.

Doktrinde azınlık hakları, olumlu ve olumsuz azınlık hakları olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmiştir. Olumsuz azınlık hakları, genel kurulda yeterli sayı sağlanmasına rağmen, azınlığın olumsuz oy kullanarak kararın alınmasını engellediği durumları ifade etmektedir. Olumlu azınlık hakları ise, çoğunluk iradesine aykırı olmasına rağmen, azınlığın irade beyanı ile hakkını haklı bir talep veya dava şeklinde kullanılmasını ifade eder.

C. Sermaye Piyasası Kanununda Azınlık Hakları

Sermaye Piyasası Kanunu m. 11/8 hükmü uyarınca, Türk Ticaret Kanunu'nun 341, 348, 356, 359, 366, 366 ve 377. maddelerinde esas sermayenin en az onda birini temsil eden pay sahiplerine tanınan haklar, halka açık anonim ortaklıklarda, ödenmiş sermayenin en az yirmide birini temsil eden pay sahipleri tarafından kullanılır. Ancak TTK m. 310 hükmündeki, azınlık sahipleri bu kolaylıktan yararlanamaz.

II. TÜRK TİCARET KANUNUNDA AZINLIK HAKLARI

Azınlık hakları, olumlu ve olumsuz azınlık hakları olmak üzere olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Azınlık haklarını, bu ayrıma uygun olarak incelemeye çalışacağız.

A. Olumsuz Azınlık Hakları

Olumsuz azınlık hakları, azınlığın olumsuz oy kullanarak kararın oluşmasına engel olduğu hallerdir.¹⁷

1. Ağırlaştırılmış Yetersayı Halleri

Ağırlaştırılmış yetersayı halleri, TTK da azınlık hakkı olarak düzenlenmemiş olmasına rağmen, doktrinde azınlık hakkı olarak¹⁸ de-

¹⁷ Birsell, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 632.

¹⁸ Karşı görüş için bkz., "Ağırlaştırılmış yetersayılar, azınlığı korumak amacıyla ön-görülmemiştir. Kanun koyucunun amacı, önemli kararların alınmasında pay sa-

ğerlendirilmektedir.¹⁹ Ağırlaştırılmış yeter sayıya göre toplanacak olan genel kurula, azınlığın katılmaması, çekimser kalması veya olumsuz oy kullanması, kararın oluşmasını engeller.²⁰

Kanun koyucu, ortaklık veya pay sahiplerinin menfaatleri yönünden önemli saydığı bazı kararların alınmasında toplantı veya karar nisaplarını veya her iki nisapta da belirli bir ekseriyeti öngörmek suretiyle azınlığı korumuştur.²¹ Anonim ortaklık genel kurulunda toplantı nisaplarını belirlerken esas sermaye ölçü olarak alınmıştır.

Olağan işlerde ilk toplantı için gerekli yeter sayı $\frac{1}{4}$ dür, esas sermayenin $\frac{1}{4}$ 'ünün asaleten veya vekâleten temsil olunması yeterlidir. Bu nisap, ilk toplantıda sağlanamazsa, ikinci toplantıda nisap aranmaz, temsil olunan sermaye miktarına bakılmaksızın toplantı yapılır.

Ağırlaştırılmış toplantı nisabı halleri, TTK m. 388'de belirtilmiştir. Ağırlaştırma yapılırken, görüşülecek konunun önemi dikkate alınmıştır. Ortaklığın tabiyetinin değiştirilmesi veya pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak gibi konularda bütün pay sahiplerinin muvafakati aranmıştır.

Ortaklık nevinin değiştirilmesine ilişkin genel kurul toplantılarında, esas sermayenin üçte ikisine malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması, ilk toplantıda gerekli çoğunluk sağlanamazsa ikinci toplantıda pay sahiplerinden esas sermayenin yarısını temsil edenlerin bulunması yeterli kabul edilmiştir. Aynı oranlar, esas sermayenin azaltılması, tahvil ihracı, fesih ve kamu tüzel kişisi tarafından devralınma kararlarında da uygulanacaktır.

Birinci ve ikinci fıkra dışındaki esas sözleşme değişiklikleri için

hibinin katılımını sağlamaktır. Ağırlaştırılmış yetersayının öngörüldüğü hallerde bir talep hakkı niteliği yoktur. Yani, bu durumda teknik anlamda bir azınlık hakkı yoktur"., Dural, *Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Hakları Düzenlemesi*, s. 189.

¹⁹ İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 23-24; Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, s. 18-19; Birsell, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 631.

²⁰ Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 433; İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 23-24; Seda Ulaş Kısa, "Anonim Ortaklıkta Yaşanan Çıkar Çatışmasının Azınlıkta Kalanlara Zarar Vermemesi İçin Öngörülen Önleyici Hukuki Araçlar", *Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan*, İstanbul 2003, s. 522; Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması", (Çoğunluk Pay Sahiplerinin Korunması), *BATIDER* 1994, C.17, s. 51.

²¹ Birsell, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 631.

yapılacak genel kurul toplantılarında, ortaklık esas sermayesinin en az yarısına sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin bulunması gerekir. İlk toplantıda çoğunluk sağlanmazsa, ikinci toplantıda bu oran 1/3 tür.

Kanunen aranan yeter sayıya göre toplanan genel kurulda, TTK m. 388/1 hükmü haricinde, kararlar çoğunluk iradesi ile alınır.

TTK m. 388 hükmünde belirlenen oranların, esas sözleşme ile değiştirilmesi imkanı hususunda kanunda bir açıklık yoktur.²² Ancak, bu hükümlerin pay sahiplerini korumak amacı ile kanunda yer aldığı düşünüldüğünde, nisapların ağırlaştırılmayacağı sonucuna ulaşmamız mümkündür.²³

Gerek adi, gerekse ağırlaştırılmış karar yeter sayıları genel kurul kararının mevcudiyeti için gerekli değildir. Çünkü adi ekseriyetten daha zayıf nisaplarla da bütün paysahiplerini bağlayıcı kararlar alınabilmektedir. Karar yetersayılarına ilişkin hükümler ortaklar arası ve ortakların ortaklıkla ilişkilerini düzenleyen nisbi emredici hükümlerdir ve bunlara aykırı kararların iptali gerekir.²⁴

Diğer görüşe göre ise, karar, belirli oranda oyun genel kurulda aynı yönde kullanılması ile oluşan bir hukuki işlemdir. Hukuki işlem olan kararın kurucu unsuru, beyandır. Beyan yoksa hukuki işlem hiç

²² “TTK m. 388 hükmündeki nisaplar emredici niteliktedir ve değiştirilemez. Değiştirilebilmeleri için kanunda açık bir hüküm bulunması gerekir”. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 433; “TTK m. 279 hükmü, toplantı ve karar nisaplarının esas mukavelece tanzim edilebileceği esasını vaz ve m.385 de bazı hususlarda ittifak şartı dahi konabileceğini beyan ettiğine göre, kanunen aranan mevsuf ekseriyetler daha da ağırlaştırılabilir, hafifletilemez. Bu hükümler, azınlığın korunması amacına matuf olup emredici niteliktedir”. İmregün (Menfaat İhtilafları), s. 53; “Emredici hükümlerle tespit olunan ağır nisaplar, toplantı ve kararlarda aranan asgari yetersayılardır. Bu nedenle bunların hafifletilmesi mümkün değildir. Buna karşı azınlığı korumak amacı ile kanunen kabul edilen bu ağır nisapların, esas mukavele ile daha da ağırlaştırılması mümkündür”, Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku Uygulanması*, s.949; “Esas sözleşme değişikliklerindeki toplantı ve karar yeter sayılarının aşağı çekilmesi küçük grupların, çoğunluk adına hareketle, genel kurullarda isteklerini kolayca elde etmelerine imkan vermektedir. Azınlık haklarının kuvvetlendirilmesi bakımından, yeter sayılarda ağırlaştırma yapılabilmesine kanunen bir engel bulunmamaktadır”. Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, s. 21-22.

²³ Oğuz İmregün, “Anonim Ortaklıkta Azınlığın Himayesi”, (Himaye), *Banka ve Ticaret Hukuku Haftası*, Ankara 1964, s.176.

²⁴ Moroğlu, (Hükümsüzlük), s. 84-87.

doğmamış kabul edilir. Genel kurulda bir karar alınabilmesi için, kanunda veya esas sözleşmede belirlenen toplantı ve karar yeter sayılarına uyulmadan karar alınması durumunda karar yok hükmündedir.²⁵

2. Kurulştan Dolayı Sorumlu Olanların Sulh ve İbraları

TTK m. 310 hükmüne göre, anonim ortaklığın kuruluşundan sorumlu olanlar, ortaklığın tescilinden itibaren dört yıl geçmedikçe, bu sorumluluktan kurtulamazlar.

Dört yıllık süre geçtikten sonra da, sulh ve ibra yapılabilmesi için azınlığın bu konuda olumsuz oy kullanmaması gerekmektedir. Kurulştaki sorumluluk sebebiyle azınlığa ibrayı engelleme hakkı tanınmıştır. İbrayı engellemek için azınlıkta kalanların çekimser kalmaları yeterli olmayıp, açıkça aleyhte oy kullanmaları gerekir.²⁶

Doktrindeki baskın görüş, TTK m. 310 hükmünde, azınlığa, olumsuz oy kullanmak suretiyle genel kurulda bir kararın oluşmasına engel olma imkânını veren olumsuz bir azınlık hakkının var olduğunu kabul etmektedir.²⁷

İkinci bir görüşe göre, kurucularla ilk yönetim kurulu üyelerinin kurulştan dolayı sorumluluklarından sulh ve ibralarına engel olmalarını düzenleyen TTK m. 310 hükmündeki hakkın talep şeklinde kullanılmaması nedeniyle teknik anlamda bir azınlık hakkı olmadığı ifade edilmiştir. Azınlığı korumak maksadı ile sevk edilen bütün hükümler teknik anlamda azınlık hakkı olmayıp bunlardan talep hakkı olarak düzenlenenler teknik anlamda bir azınlık hakkı ortaya çıkarırlar.²⁸

Son görüşe göre ise, TTK m. 310 hükmünde, teknik anlamda bir azınlık hakkı olmadığını, bu hükmün karar yeter sayılarına ilişkin olduğunu savunmaktadır. Azınlık, olumsuz oy kullanarak, sulh ve ibra kararının alınması için gerekli olan yetersayının oluşmasını engellemektedir.²⁹

²⁵ İmregün, (Anonim Ortaklıklar), s. 149; Helvacı, (Azınlık Hakları), s.305; Dural, *Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Hakları Düzenlemesi*, s. 190.

²⁶ Zühtü Aytaç, *Anonim Ortaklıkta İbra*, Ankara 1980, s.107.

²⁷ İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 48; Birsnel, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s.637-638; Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Hakkı Nedenle Feshi*, s. 22; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 433.

²⁸ Helvacı, (Azınlık Hakları), s. 299 (dnp.7).

²⁹ Moroğlu, (Hükümsüzlük), s. 86; Dural, *Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Hakları Düzenlemesi*, s.187.

Ortaklığın kuruluşu sırasında ortaya çıkan zararlar bakımından gerek genel kurula karşı, gerekse kuruluştan sorumlu bulunan kurucu, ilk yönetim kurulu üyesi ve denetçilere karşı koruyan bu hüküm emredici olduğundan daraltılamaz.³⁰

Kuruluştaki sorumlu olanların ibra edilmelerinde kanunun emredici hükümlerine aykırı olarak, yani azınlığın aleyhe oy kullanmasına karşın olumsuz oy alınmışsa, azınlık, genel kurul kararının iptalini isteyebilmelidir.³¹

B. OLUMLU AZINLIK HAKLARI

Olumlu azınlık haklarında, azınlığın kanunun kendisine hak tanıdığı hususlarda somut bir talepte bulunması söz konusudur.³² Olumsuz azınlık haklarından farklı olarak, sadece menfi oy kullanılması yeterli değildir, belirli bir koordinasyon ve davranış ile haklarını gerçekleştirmektedirler.

1. Yönetim Kurulu ve Denetçiler Aleyhine Dava Açılmasını Talep Hakkı

Anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu, kusura dayalı, akdi ve müteselsil sorumluluktur. Yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açmaya yetkili organ, TTK m. 341 hükmüne göre, genel kuruldur. Yani, sorumluluk davasının dinlenebilme-

³⁰ Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku Uygulaması*, s. 410.

³¹ “Özellikli yetersayı şartı, azınlık haklarını korumak için sevk edilmiştir. Belirliş bir azınlığı değil, tek bir pay sahibinin haklarını koruyan mütesep haklara tecavüzün dahi ancak TTK m. 381 hükmü manasında bir iptal hakkı verdiği düşünülürse, özellikli yeter sayı arandığı halde, bu ekseriyet elde edilmeksizin verilen kararların öncelikle ancak iptal edilebilir olduğu neticesine varmak gerekir. Çok daha ağır bir tecavüz iptal ile müeyyelendirildiğine göre, daha hafif bir ihmal yoklukla müeyyelendirilemez” ., İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 58; “Toplantı nisabı bulunmadan toplantı yapılmasında, alınan kararı mutlak hükümsüzlükle sakatlanmıştır. Zira geçerli bir genel kurul toplantısı yapılmamıştır” ., Poroy (Tekinalp/Çamoglu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 433; “Toplantı yetersayılarına aykırı hallerde olduğu gibi, karar yetersayılarına aykırı hallerinde de hükümsüzlük sonucunu kabul etmek gerekir. Toplantı ve karar yetersayılarını düzenleyen hükümler emredici niteliktedir ve kamu düzeni ile ilgilidir” ., Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, s. 23-24.

³² Birsell, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 639.

si için, genel kurulun bu konuda karar alması gerekir.³³ Genel kurul sorumluluk davası açılması talebini reddetse dahi, azınlık olumlu oy kullanırsa, anonim ortaklık sorumluluk davası açmaya mecburdur.³⁴

a. Sorumluluk Davasının Esasa İlişkin Şartları

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluk sebepleri TTK m. 336 hükmünde sayılmıştır. Esasa ilişkin olan bu şartları; hisse senetleri bedeline mahsuben pay sahiplerine yapılan ödemenin doğru olmaması, dağıtılan ve ödenen kâr paylarının gerçek olmaması, kanunen tutulması gereken defterlerin mevcut olmaması veya bu defterlerin düzensiz olarak tutulması, genel kurul kararının nedensiz olarak yerine getirilmemesi ve gerek kanunen gerek esas mukavelelerin kendilerine yüklediği sair görevlerin kasden veya ihmal sonucunda yapılmaması sayılmıştır.

b. Sorumluluk Davasının Usule İlişkin Şartları

Sorumluluk davasının esasa ilişkin şartları gerçekleştiğinde, sorumluluk davası, anonim ortaklık, alacaklılar ve anonim ortaklığın ortaklarıdır. Sorumluluk davası açılabilmesi için, bir genel kurul kararının bulunması gerekir.

Genel kurulun alacağı karar da, özel bir yetersayı aranmamıştır. TTK m. 341 hükmünde ise, esas sermayenin yüzde onunu temsil eden ortakların genel kurula dava açılmasını istemesi halinde bir ay içinde sorumluluk davasının açılması gerektiği belirtilmiştir. Sorumluluk davası, ortaklık adına, denetçiler tarafından açılır ve yürütülür. Davanın denetçiler tarafından açılması ve yürütülmesi zorunlu değildir, azınlı-

³³ “Yöneticiler hakkında dava açılabilmesi için, bu konunun genel kurulda bir gündem maddesi veya gündem dışı olmakla beraber, konunun en azından bir teklifle genel kurul gündemine alınması gerekir” .., Yavuz Okçuoğlu, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Hakkında Azlık Oyları İle Dava Açılması Koşulları”, Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan, Ankara 1998, s. 61.

³⁴ Oruç Hami Şener, “TTK 341’e Göre Azınlığın İstemi Üzerine Yönetim Kuruluna Karşı Açılacak Sorumluluk Davasının Kimin Tarafından Açılacağı Sorunu”, *Makaleler*, Cilt I, (Sorumluluk Davası), s. 121.

ğın istemi üzerine dava vekil³⁵ aracılığıyla da³⁶ açılabilir.³⁷ Denetçilerin veya azınlık vekilinin bir ay içinde dava açmaması durumunda, azınlığın dava açma hakkı düşmez, ancak, dava açmayanların sorumluluğu yoluna gidilebilir.

Azınlık, ortaklığın bu nedenle uğrayabileceği muhtemel zararlara karşılık olmak üzere, bankaya bir miktar teminat³⁸ yatırmak zorundadır.

Yönetim kurulu üyeleri aleyhine açılan davanın haksız olduğunun anlaşılması ve davadan ortaklığın zarar görmesi halinde, ortaklık, dava açılmasını isteyen pay sahipleri aleyhine dava ikame edecek olursa bu hisse senetleri talep edilecek tazminatın güvencesini teşkil

³⁵ “Kanun, azınlığa vekil atama hususunda seçim hakkı tanımıştır. Azınlık, dava açıldıktan sonra da vekil atanmasını isteyebilir. Azınlık, fiili bir topluluk olmakla beraber vekil atama, gerektiğinde vekili azletme, vekile davanın nasıl yürütüleceği konusunda talimatlar verebilir”. Mehmet Helvacı, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, (Sorumluluk), İstanbul 2001, s. 88; İlhan Ethem Postacıoğlu, “Anonim Şirkette İdare Meclisi Azalarının Mesuliyeti ile İlgili Meseleler”, *Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan*, İstanbul 1978, s. 487; Şener, *TTK 341'e Göre Azınlığın İstemi Üzerine Yönetim Kuruluna Karşı Açılacak Sorumluluk Davasının Kimin Tarafından Açılacağı Sorunu*, s. 129-130.

³⁶ “Azınlığın atayacağı vekilin avukat olması gerekir”, Birsnel, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 641; Hakan Pekcanitez, “Anonim Ortaklıkta Denetçiler Tarafından Açılacak Davalar”, *DEÜHFD*, 1987, C.III, S. 1-4 s. 451; Şener, *TTK 341'e Göre Azınlığın İstemi Üzerine Yönetim Kuruluna Karşı Açılacak Sorumluluk Davasının Kimin Tarafından Açılacağı Sorunu*, s. 129.

³⁷ “Kendisini vekille temsil ettiren azınlığın, sorumluluk davasının açılmasını sağlama hakkını kullanarak kendi iradesini ortaklığın iradesi haline dönüştürmesinden hareketle, seçilmiş yasal bir organ olmadığı halde böyle organlara özgü bir görevi doğrudan yerine getiren veya yerine getirmesi için organları etkileyen bir olgu organ niteliğine bürünmektedir”. Helvacı, (Sorumluluk), s. 120-121; Seda Ulaş Kısa, “Anonim Ortaklıkta Yaşanan Çıkar Çatışmasının Azınlıkta Kalanlara Zarar Vermesi İçin Öngörülen Önleyici Hukuki Araçlar”, *Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan*, İstanbul 2003, s. 524; “Sorumluluk davasını açmaya sadece denetçiler yetkilidir. Kanun koyucu TTK m.341 hükmünde azınlığa sadece sorumluluk davası açılmasını isteme ve dilerse bir vekille sorumluluk davasına katılma hakkı imkânı vermiştir. Yoksa azınlığın veya azınlık vekilinin dava açma imkânı yoktur”. İlhan Ethem Postacıoğlu, “Anonim Şirkette İdare Meclisi Azalarının Mesuliyeti ile İlgili Meseleler”, s. 483; Hakan Pekcanitez, “Anonim Ortaklıkta Denetçiler Tarafından Açılacak Davalar”, s. 452.

³⁸ “Teminat, dava şartı olarak öngörülmüştür. Mahkeme, davanın esasına girmeden önce teminat yatırılıp, yatırılmaması gerektiğini araştırmak zorundadır”. Baki Kuru, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali Davasında Teminat Gösterme Dava Şartı mıdır?”, *BATİDER*, Aralık 1980, C.X, S.4, s.952.

edecektir.³⁹ Davanın kaybedilmesi durumunda, azınlık, ortaklığa karşı sorumlu olur.

Sorumluluk davası, öğrenme tarihinden itibaren iki yıl ve her halde beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Dava açılmasına neden olan eylem, aynı zamanda bir suça sebep oluyorsa, bu suç için ceza kanunlarında öngörülen zamanaşımı süresi içinde de dava açılabilir.

c. Azınlığın Sorumluluk Davasında Karşılaşabileceği Problemler

Azınlığın, anonim ortaklığın yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açılmasını talep edebilmesi ağır şartlar içeren bir koruma yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. TTK m. 309 hükmünde, pay sahiplerinin herbirine sorumluluk davası açma imkânı verilmiş olması, azınlığın bir araya gelip dava açmasını zorlaştıran TTK m. 341 hükmü karşısında daha avantajlı görünmektedir.⁴⁰

Azınlık, yönetim kurulu üyeleri aleyhine dava açmak isterse, kendisi için daha ağır şartları içeren TTK m. 341 hükmündeki sistem yerine, daima TTK m. 309 hükmündeki sistemi tercih edecektir. Sorumluluk davasını tercih etmek isteyen pay sahibi, 1/10 esas sermayeyi temsili temin etmekle uğraşacak yerde doğrudan doğruya kendi başına TTK m. 309 hükmüne göre dava açılabilecektir.⁴¹

TTK m. 380 hükmü gereğince, bilançonun tasdiki ile ilgili ortaya çıkan ibra kararına karşı azınlık pay sahipleri genel kurul gündeminde olmasa dahi sorumluluk davası açılmasını talep edebilirler. Bu durum dışında, yönetim kurulu aleyhine sorumluluk davası açılabilmesi için, genel kurul gündeminde o konunun yer alması gerekmektedir. Azınlığın yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açmak istediği durumlarda, gündeme bağlılık ilkesi gereğince bu konuda gündeme madde ekletmesi gerekir. Azınlığın genel kurul gündemine madde ekletmesi, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırması ile mümkün olabilecektir.

İkinci engel, esas sermayenin 1/10'unu temsil eden pay sahiple-

³⁹ Ünal Tekinalp, "Azlığın Hisse Senetlerini Rehin Olarak Tevdi Etmesi Zorunluluğunun Amacı ve Bazı Sorunlar", (Tevdi Etme), *İktisat ve Maliye*, C.29, S.8, 1982, s. 323.

⁴⁰ İmregün, (Himaye), s. 185.

⁴¹ İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 68.

rinin tek kişi olmaması durumunda, pay sahiplerinin bir araya gelip, ortak karar almayı da zorlaştıracaktır.⁴²

Azınlığın teminat verme⁴³ yükü de diğer bir ürkütücü engeldir. Dava sonunda azınlık vermiş olduğu teminatla değil, sınırsız olarak sorumludur. Dava masrafları ve vekâlet ücreti ile beraber, ortaklığın uğradığı diğer zararlar azınlığa yüklenir. TTK m.341 hükmüne dayanarak dava açılması durumunda azınlık adına davayı anonim ortaklık açar ve masraflarını ortaklık karşılar, TTK m. 309 hükmüne göre tek bir pay sahibinin dava açması durumunda dava masraflarını pay sahibi karşılayacaktır. Bütün masrafların tek pay sahibi tarafından yapılması ve gerektiğinde bu masrafın yüklenilmesi ile önceden ortaklık tarafından yapılması, davanın kaybedilmesi halinde azınlığa tazmin ettirilmesinin arasında önemli bir fark vardır. Ortaklık isterse azınlığın bu masrafları ödemesinden vazgeçebilir.⁴⁴ Dolayısıyla, azınlığın TTK m. 341 hükmüne göre dava açması daha avantajlıdır.

Azınlığın TTK m. 341 hükmüne göre dava açma hakkı ve pay sahiplerinin tek başına dava açma hakları, küçük pay sahiplerini çoğunluk gücüne karşı korumak amacıyla getirilmiş hükümlerdir. Azınlık haklarının korunmasını amaçlayan TTK m. 341 hükmünün işleyişi pratik değildir. Çünkü sorumluluk davasında azınlığı denetçilerin temsil etmesi, denetçilerin çoğunluk iradesi ile seçilen kişiler olması sebebiyle, isteksiz olarak görev yapmaları veya usul hataları ile davayı kaybetmeleri mümkün olabilecektir. Bir sorumluluk davası olan tazminat miktarı belirlenirken, denetçilerin hesaplamayı yanlış yapmaları söz konusu olabilir. Azınlığın sorumluluk davasında kendilerini temsil etmesi için vekil atanmasını istemesi durumunda da çok farklı bir durum ortaya çıkmayacaktır.⁴⁵ Çünkü atanacak vekil için özel bir şart aranmamıştır.⁴⁶

⁴² İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 68.

⁴³ "Bütün azınlık haklarının kullanılması sırasında karşı grubun talebi halinde başka teminat gösteremeyen azınlığın pay senetlerinin rehnedilmesinin gerekli olduğu ve hakkın açıkça kötüye kullanıldığı hallerde tazminat müeyyidesinin işleyeceği hükmüne bağlanmalıdır. Teminat, azınlık ile menfaat zıtlığı içerisinde bulunanlar arasında dengenin kurulmasını sağlayacaktır"., Helvacı, (Azınlık Hakları), s. 302.

⁴⁴ Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 434.

⁴⁵ Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, s. 29-30.

⁴⁶ "Masrafı ortaklık tarafından karşılanmak üzere davanın azınlığın tayin edeceği bir avukat tarafından açılması ve bu avukatın da gerekli incelemeyi yapmak ve

2. Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesi Talebi

TTK m. 377 hükmüne göre, ortaklık sermayesinin onda birini temsil eden azınlık, genel kurul toplantısında, bilanço görüşmelerinin en az bir ay geriye bırakılmasını isteyebilecektir. Kanunda öngörülen bir aylık süre, azınlık lehine müktesep hak niteliğinde olan asgari bir süredir.⁴⁷ Bilanço görüşmeleri ile ilgili toplantı bir aydan fazla süreyle ertelenebileceği gibi, azınlığın istemi üzerine bir aydan önceki bir tarihte de yapılabilir.⁴⁸

Azınlığın bilançonun ertelenmesini istemesi talebi ile, genel kurul gündemindeki bütün konuların mı, yoksa sadece bilançoyla ilgili maddelerin mi erteleneceği belirsizdir. Azınlığın bilanço görüşmelerinin ertelenmesini istemesi ile, gündemin bilanço ile ilgili, örneğin, kâr dağıtımı, ibra ve ibraya dayalı olarak yönetim kurulu ve denetçilerin seçimi gibi tüm maddelerinin ertelenmesi gerekir.⁴⁹ Bilanço görüşmelerinin ertelenmesi, toplanacak olan genel kurulda görüşülecek olan tüm maddelerin ertelenmesi sonucunu doğurur.⁵⁰ Bilançonun ayrılmaz cüz'ü niteliğinde bulunan kâr-zarar hesabı da ertelemeye dâhildir. Bundan başka gündemde yer alan kazancın dağıtılması ile ilgili teklifte ertelenmelidir, ancak, ibra ile ilgili maddelerin ertelenmesi şart değildir.⁵¹ Bilançonun onaylanması ile ilgili görüşmeler ertelenmişse, ibra kararının da ertelenmesi gerekir.⁵² Bilanço ile beraber ertelenebilecek olan genel kurul kararları, bilançonun ertelenmesi ile etkilenecek maddeler ile sınırlandırılmalıdır.⁵³ Bilanço görüşmelerinin ertelenmesi ile kar ve zarar hesabı, yönetim kurulunun karın ne şekilde dağıtılacağına ilişkin önerisi, yönetim kurulunun yıllık raporu ve denetim raporu, sermaye arttırımı, tahvil çıkarılması ve ibra oylaması yapılabilecektir.⁵⁴

yaptırabilmek açısından hesapların kendisine gösterilmesini isteme hakkına sahip olmasını isteme hakkının verilmesi çözüm olarak öngörülmektedir". , Tekinalp, (Sistem), s. 238-239.

⁴⁷ Ünal Tekinalp, "Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerelerin Ertelenmesi İstemi", (Müzakere), *İHFM*, C. XLII, S.I-IV, İstanbul 1977, s. 241.

⁴⁸ Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 435.

⁴⁹ Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 435.

⁵⁰ Birsal, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 640; Arslanlı, *Anonim Şirketler*, s. 242.

⁵¹ Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku Uygulaması*, s.857.

⁵² Zühtü Aytaç, *Anonim Ortaklıkta İbra*, Ankara 1980, s. 145.

⁵³ Tekinalp, (Müzakere), s. 237.

⁵⁴ Ersin Çamoğlu, "Azınlığın Bilanço Ertelemesi Gündemdeki Diğer Maddeleri Nasıl Etkiler?", *Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan*, İstanbul 2003, s. 290-291.

TTK m. 377 hükmü uyarınca bilanço görüşmelerinin ertelenmesinden sonra, gündemdeki yönetim kurulu üyeleri seçimi ve denetçi seçimi yapılabilir. ⁵⁵ Organlara ibraya ihtiyacı olmayan yeni adaylar seçilecekse, bu seçimin yapılmasına engel yoktur. Organlar henüz genel kurula hesap vermemiş ve aklanmamış üyelerin tekrar seçilmeleri söz konusu ise, seçim maddesi ertelenmelidir. ⁵⁶ Yönetim kuruluna seçilmesi öngörülen kişiler, eski yönetim kurulu üyelerinden tamamen farklı ise, bilanço görüşmelerinin ertelenmesinin talep edildiği genel kurul toplantısında yeni yönetim kurulu üyeleri seçilebilir. ⁵⁷

Azınlık, bilanço görüşmelerinin ertelenebilmesi için, gerekçe ⁵⁸ göstermek zorunda değildir. ⁵⁹ ünkü TTK m. 377 hükmünün amacı, azınlığın bilanço etrafına incelemesine olanak tanımaktır. ⁶⁰

TTK m. 377 hükmüne göre, bilançonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gerekli itirazın yapılmaması durumunda azınlık, bilanço görüşmelerinin ikinci kez ertelenmesini isteyebilir. Kanun, azınlığa bilançonun ertelenmesini talep hakkını sadece bir kereye mahsus olarak vermiş, ikinci defa görüşmelerin yapılabilmesini, ilk toplantıda bilançonun belirli noktaları hakkında yönetim kurulundan açıklama

⁵⁵ İmregün, (Anonim Ortaklıklar), s. 316; Gönen Eriş, *Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu*, Ankara 1987, s. 1090; Hasan Pulaşlı, "Alman Hukukunda Büyük Pay Sahiplerinin Azınlığı Şirketten Çıkarma Hakkı", *Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan*, İstanbul 2003, s.685; Tekil, *Şirketler Hukuku*, s.404; Aksi görüş için bkz. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 399.

⁵⁶ Çamoğlu, "Azınlığın Bilanço Erteleme Gündemdeki Diğer Maddeleri Nasıl Etkiler?" s. 292.

⁵⁷ Ömer Teoman, "Bilanço Görüşmelerinin Azınlığın İstemi Üzerine Ertelendiği Genel Kurul Toplantılarında Yeni Yönetim Kurulu Seçilebilir mi?", (Yeni Yönetim Kurulu), *İktisat ve Maliye*, s.392; Ömer Teoman, "Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi", (Erteleme), *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, s.88.

⁵⁸ "Genel kurul veya yönetim kurulu azınlık pay sahibinin defter ve belgeleri inceleme talebini reddederken herhangi bir gerekçe göstermek zorunda değildir. Pay Sahibinin defterleri ve belgeleri inceleme hakkının tek sınırlaması, ortaklık sırlarının ihlali olmalıdır", Selçuk Öztekin, "Şirketler Gruplarının Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m. 363/İsviçre Borçlar Kanunu m. 697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı", s. 314.

⁵⁹ "Azınlık, gerekçe göstermeksizin bilançonun ertelenmesini isteyemez. Gerekçe gösterilmesi istenmeseydi, gerekçe göstermeme müeyyilendirilmezdi", Birsell, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 639.

⁶⁰ İsmail Kayar, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Azınlığın Bilanço ile İlgili Görüşmelerin Ertelenmesine Karar Verme Hakkı", (Erteleme), *İstanbul Barosu Dergisi*, C.67, S.4-5-6, 1993, s. 279.

istenmiş olması ve yeterli açıklamaların ikinci erteleme toplantısında da yapılmamış olması şartına bağlamıştır. İkinci toplantının yeni bir toplantı mı, yoksa ertelenen toplantının aynısı mı olduğu doktrinde tartışmalıdır. İlk görüşe göre, ikinci toplantı, ertelenen ilk toplantıdır. Yeni toplantı görüşü maddede yer alan “müzakare... bir ay sonraya bırakılır” ibaresiyle çelişmektedir. Ayrıca, ikinci toplantının yeni bir toplantı olduğunun kabul edilmesi halinde de, yeni azınlığın TTK m. 377 hükmündeki erteleme hakkını kullanabileceğini belirtmektedir.⁶¹ Aksi görüşe göre ise, ikinci toplantı yeni bir toplantıdır. Bilanço ile ilgili gündem maddeleri saklı kalmak kaydıyla yeni bir gündem düzenlenebilir.⁶²

Azınlığın, TTK m. 377 hükmündeki hakkını kullanarak bilançonun görüşülmesini erteleme talebi hakkına ve bununla bağlantılı gündem maddeleri hakkında karar verilmesi durumunda, alınan kararlar TTK m. 381 hükmü uyarınca iptal mi edilecektir⁶³ yoksa yoklukla⁶⁴ sakat mı olacaktır hususu doktrinde tartışmalıdır. Bilançonun görüşülmesinin ertelenmesini isteyen azınlığa rağmen genel kurul görüşmeye devam ederek bilançoyu onaylarsa ve kar dağıtım kararı alsa da, mahkeme, istem üzerine, erteleme talebini dikkate almayan genel kurul kararını iptal ederek azınlığın erteleme talebinin kabul edildiğine hükmedecek, genel kurulun bilançoyla ilişkili diğer kararları da böylece geçersiz hale gelecektir.⁶⁵ Gündemdeki maddelerden gerek bilançoyla ilgili görüşmeleri etkileyecek olanlar gerekse ikinci toplantıdaki bilançodan etkilenecek olan kararların ertelenmesi gerekmektedir.⁶⁶

Bilanço görüşmelerinin bir ay sonraya ertelenmesi, haksızlığa ve kanunsuzluğa engel olmak açısından azınlığa⁶⁷ bir yarar sağlamamaktadır.⁶⁸ Bir ay sonra çoğunluk gene istediği kararı almaktadır. Bunun

⁶¹ Arslanlı, *Anonim Şirketler*, s. 199; Tekinalp, (Müzakere), s. 242.

⁶² Birsell, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 642; Kayar, (Erteleme), s. 283.

⁶³ Arslanlı, *Anonim Şirketler*, s.100; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 413.

⁶⁴ Tekinalp, (Müzakere), s. 240.

⁶⁵ Erdoğan Moroğlu, *TTK'ya Göre Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, (Hükümsüzlük), İstanbul 2004, s. 257-258; Moroğlu, (Korunma), s. 52.

⁶⁶ Kayar, (Erteleme), s. 280.

⁶⁷ “Bilançonun ertelenmesi hükmünün işlerlik kazanabilmesi için, çoğunluğu fesih tehdidi altında bırakmak veya aykırılıkları müeyyidelendirmek ile mümkün olacaktır”., Tekinalp, (Sistem), s. 235.

⁶⁸ “Bir aylık süre, azınlık lehine kazanılmış hak niteliğindedir. Genel kurul isterse bu süreyi bir aydan fazla olarak belirleyebilir”., Teoman, (Erteleme), s. 84-85.

yerine, bilanço görüşmeleri bir ay sonraya ertelendikten sonra, yönetim kurulu bu sorulara hiç veya gereği gibi cevap vermemiş ve haklı eleştirilere rağmen kar-zarar hesabını kabul etmişse, azınlığın talebi üzerine mahkeme bu soruları bilirkişilere inceletip, itirazların haklı olup olmadığını araştırabilmelidir.⁶⁹

3. Özel Denetçi Atanmasını İsteme Hakkı

TTK m. 348 hükmü gereğince, azınlık, belirli hususların incelenmesi ve denetlenmesi için, gerekli hallerde özel denetçi tayin edilmesini talep edebilir. Azınlığın bu talebinin red olunması durumunda, azınlık pay sahipleri, hisse senetlerini bankaya tevdi etmek koşuluyla, özel denetçi atanması için mahkemeye başvurma hakkına sahiptirler.

a. Özel Denetçi Atanması İstemi İçin Ön Şartlar

Azınlığın özel denetçi atanması talebinin dinlenebilmesi için, esas sermayenin yüzde onuna sahip olması gerekmektedir. Yüzde onluk oran, azınlık aleyhine artırılmayacağı gibi, özel denetim hakkını tamamen kısıtlayan bir sözleşme hükmü de konamayacaktır. Ancak, esas sözleşmeyle azınlığın bu hakkını kullanmasını kolaylaştıran oranların kabul edilmesi mümkündür.⁷⁰

TTK m. 348/2 hükmü gereğince, azınlık, esas sermayenin yüzde onuna özel denetçi atanması ile ilgili görüşme yapılacak genel kurul toplantısından en az altı ay önce sahip olmalıdır.⁷¹ Azınlığın, en az altı ay öncesinden⁷² esas sermayenin yüzde onuna sahip olduğunun tespiti

⁶⁹ Ünal Tekinalp, “Azınlık Hakları ve Bireysel Haklar”, (Azınlık Hakları), 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı ve Deniz Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri ve Araştırma Görevlilerinin Değerlendirmeleri, İstanbul 1997, s. 152-153.

⁷⁰ Erdoğan Moroğlu, “Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi”, (Özel Denetçi), İFHM, C. XLII, S.1-4, s. 342.

⁷¹ “Altı aylık sürenin kabul edilmesinin nedeni, özel denetçi seçilmesi veya atanması istemini sırf ortaklığa karşı bir baskı aracı olarak kullanmak amacıyla genel kuruldan hemen önce geçici bir süre için pay edinilmesi yolunu kapatmaktır”, Moroğlu, (Özel Denetçi), s. 352.

⁷² “Azınlığın paylara en az altı ay önceden beri sahip bulunduğu ancak genel kurulda saptanabileceği, bu nedenle de özel denetçi isteminin daha önceden ileri sürülüp, gündeme madde konmasının istenmesi gereksizdir. Özel denetçi atanması istemi, diğer azınlık haklarından farklı değildir. Gündemdeki maddelerle bağlantı

konusunda kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Nama yazılı pay senetleri bakımından, anonim ortaklığın pay defterine kayıt tarihi esas alınabilir. Hamiline yazılı pay senetlerinin kazanılma tarihini ispat etmek ise oldukça zordur.⁷³ Bu sebeple, bu pay senetlerinin kazanılma tarihinin ispatı bakımından, mahkeme veya noter huzurunda yemin de yeterli sayılmalıdır.

Azınlığın özel denetçiler tarafından incelenmesini isteyebileceği konular, kanunda sınırlı olarak sayılmıştır. Buna göre, araştırılması istenen olay veya yolsuzluk en çok iki yıl içinde meydana gelmeli,⁷⁴ kanuna veya esas sözleşme hükümlerine önemli surette aykırı hareket edildiği iddia edilmeli, bilançonun gerçekliğinin araştırılması konularında özel denetçi tayinini talep edebilirler.⁷⁵

İki yıllık sürenin, bilançonun gerçekleştiğinin araştırılmasını kapsayan durumlarda göz önüne alınmaması gerekir. Söz edilen bilanço, genel kurulun gündeminde yer alan son faaliyet yılına ait bilançodur. Bu nedenle, maddenin bilançoyla ilgili hükmünü ayrıca değerlendirerek, iki yıllık sürenin dışında tutulması gerekir.⁷⁶

kurulması koşuluyla özel denetçi atanması istenebilir”., Ömer Teoman, “Anonim Ortaklıkta Azınlığın Genel Kuruldan Özel Denetçi Seçilmesini İsteme Hakkı ve Gündeme Bağlılık İlkesi”, (Gündeme Bağlılık), *İktisat ve Maliye Dergisi*, C. XXVII, S.2, Mayıs 1980, s.75.

⁷³ “Anonim ortaklıkta azınlığın yüzde on paya sahip olduğunun belirlenebilmesi açısından, mahkeme veya noter huzurunda yemin yapılmasının yeterli olacağı belirtilmiştir”., İmregün, (Himaye), s.189; İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 72-73; “Ortaklık kayıt ve makbuzları, icra dosyaları, şahit, bilirkişi ve yemin gibi her türlü delille azınlığın esas sermayeye hangi oranda sahip olduğu tespit edilebilmelidir”., Domanıç, Anonim Şirketler Hukuku Uygulaması, s. 741; Seda Ulaş Kısa, “Anonim Ortaklıkta Yaşanan Çıkar Çatışmasının Azınlıkta Kalanlara Zarar Vermemesi İçin Öngörülen Önleyici Hukuki Araçlar”, *Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan*, İstanbul 2003, s. 525.

⁷⁴ “İki yıllık sürenin başlangıcı, genel kurula istemde bulunulma tarihi olmalıdır”., Moroğlu, (Özel Denetçi), s. 350.

⁷⁵ “Mahkeme, yolsuzluğun ve hakkın kötüye kullanılmasının anlamını ve bilançonun hangi kalemlerinin gerçeği yansıtmadığının somut olarak belirtilmediğini vurgulayarak özel denetçi atanması talebini reddetmiştir. Madde metninde yer alan hususların olayda var olup, olmadığı, özel denetçilerin yapacağı inceleme ve araştırma ile ortaya çıkacaktır. Ayrıca özel denetçi tayinine dayanak yapılacak olan vakıalar yönünden kesin hükümden de söz edilemeyeceğine göre bilançonun gerçeklik derecesinin araştırılması istemlerinde, atama konusunda daha ılımlı davranılması zorunluluğu vardır”. Yargıtay 11 HD. 28.01.2002, E. 44/577, Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 436.

⁷⁶ “Son iki yılın özel denetçiye havale edilecek bilanço ile ilgisi yoktur. Geçmiş yıllara ait bilançoların TTK m.304 hükmüne aykırı olarak iki yıl geçtikten sonra genel ku-

b. Azınlığın Özel Denetçi Tayini Talebini Kullanabilme Şartları

Azınlığın özel denetçi tayini talebi, genel kurulda yapılacaktır. Genel kurul, sahip olduğu bu yetkiyi devredemez. Anonim ortaklıklarda genel kurulun çalışması, gündeme bağlı olarak gerçekleştirilir. Gündeme bağlılık ilkesi, pay sahiplerinin genel kurulda görüşülecek konulardan önceden haberdar olarak hazırlıklı bulunmaları amacını taşımaktadır. Özel denetçi tayininde azınlığın karşısına çıkan engellerden birisi de, gündeme bağlılık ilkesidir. Azınlığın genel kuruldan özel denetçi atanmasını isteyebilmesi için, genel kurul gündeminde açıklık bulunmasına gerek yoktur.⁷⁷ Özel denetçi tayini, gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olarak kabul edilmeli ve bağımsız bir talep olarak ileri sürülebilmelidir.⁷⁸ Azınlık, özel denetçi tayinini istiyorsa, gündemde belirtilmesi zorunludur, ancak bilançonun tasdiki, yönetim kurulunda yapılan bir muamelenin onaylanması müzakere edilecekse veya özel denetçi tayini hususunda TTK m. 348 hükmünde belirtilen hallerin görüşülmesini düzenliyorsa, bu durumlar istisna kabul edilmelidir.⁷⁹ Genel kurul gündeminde özel denetçi tayini ile ilgili madde bulunması zorunludur, ancak, gündemde yer alan bir konuyla ilgili olarak, gündemde olmasa bile özel denetçi atanması talep edilebilmelidir.⁸⁰ Azınlığın özel denetçi atanmasını isteyebilmesi, gündeme bağlılık ilkesinin kapsamı dışındadır.⁸¹ Bu durumu gündeme bağlılık ilkesinin içerisinde düşünmek azınlığın bu hakkı kullanmasını zorlaştıracaktır.⁸²

rul gündeminde yer alması halinde, iki yıllık süre söz konusu değildir"., Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku Uygulaması*, s.742; "İki yıl süre koşuluna uyulması zorunludur"., İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 73; "Bilanço ile ilgili düzenlemeyi iki yıllık sürenin istisnası olarak kabul etmek ve genel kurulda görüşülecek olan bilanço veya bilançoların gerçekliğinin araştırılmasında süre sınırı tanınmalıdır"., Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, s. 41.

⁷⁷ Birsal, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 642.

⁷⁸ İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 73-74; İmregün, (Anonim), s. 318.

⁷⁹ Arslanlı, *Anonim Şirketler*, s. 247.

⁸⁰ Tekinalp, (Sistem), s. 237-238; Moroğlu, (Hükümsüzlük), s. 343.

⁸¹ "İsviçre Borçlar Kanunu'nda da özel denetçi tayin edilebilmesi için, bu hususun gündemde yer almasının zorunlu olmadığı belirtilmiştir"., Akar Öçal, "İsviçre Borçlar Kanununda Değişiklik Yapan Tasarıda Azınlıktaki Ortakların Himayesi", *İktisat ve Maliye*, C.XXXI, S.1, s. 115.

⁸² Teoman, (Gündeme Bağlılık), s.72; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 437; Oruç Hami Şener, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Hakları, Özellikle Özel Denetçi Atanmasını İsteme Hakkı*, Ankara 1990, (Özel Denetçi), s. 60 vd.

Azınlığın, özel denetçi tayini istediği genel kurulda gündeme bağlılık ilkesi engeliyle karşılaşmakta, gündeme bu konuda madde eklenmesi büyük zahmete sebep olmakta, tüm bu sorunlar çözüme bağlansa dahi denetçiyi çoğunlukmesececeği için, azınlık objektif bir denetçinin sağlayabileceği güvenceden yoksun kalacaktır. Özel denetçi çoğunluk tarafından seçildiği için, iddiaları gereği gibi inceleyememektedir. Azınlığın ortaklık hesaplarını bilmemesi, iddiaları şahsi yorumlarla değerlendirmesine neden olmakta ve bu durum da, çoğunluğun tayin ettiği denetçinin çoğunluğu korumasına hizmet etmektedir. Özel denetçinin raporunu aynı çoğunluk onayladığı için, azınlığın bu hakkı kullanması da bu şekilde engellenmektedir. TTK, yönetim kurulu üyeleri aleyhine açılacak olan kişisel sorumluluk davasını özel denetçinin vereceği ve durumu aydınlatıp, sorunu çözeceği sanılan rapor üzerine kurulmuştur. Azınlık, bu rapora dayanarak TTK m. 341 hükmünü işletecektir, fakat bu durum TTK m. 341 hükmünün kapısını kapatmaktadır.⁸³

Genel kuruldan özel denetçi atanmasını isteyen azınlığın talebinin reddedilmesi üzerine başvurabileceği yol, TTK m. 348/2 hükmüne göre mahkemeye başvuraktır. Bu hususun daha etkili olabilmesi için, mahkemeden özel denetçi atanmasını istemenin ayrı bir azınlık hakkı olarak düzenlenmesi gereklidir.⁸⁴

Azınlığın mahkemeye hangi süre içerisinde başvurabileceği kanunda belirtilmemiştir. Mahkemeye başvuran azınlık, sahip oldukları temsil eden pay senetlerini veya il muhaberleri dava sonuna kadar saklanmak üzere bankaya tevdi etmek ve gerekli masrafları davanın açılması sırasında peşin olarak ödemek zorundadır. Masrafların peşin ödenmesi ve pay senetlerinin bankaya tevdi edilmesi dava şartıdır.⁸⁵

Özel denetçi tayinine ilişkin azınlık talebinin mahkemece kabul edilmesi için, dava dilekçesinde yer alan belirli hususlara ilişkin yolsuzluk iddialarıyla kanun veya esas sözleşmeye önemli ölçüde aykırı davranışlar konusunda şüpheyi haklı kılacak yeterli delilinin gösterilmesi zorunludur. Mahkeme, azınlığın talebini haklı görmezse, pay sahipleri ortakların bu yüzden uğradığı zararları tazmin etmekle yükümlü olurlar.

⁸³ Tekinalp, (Azınlık Hakları), s. 152.

⁸⁴ Moroğlu,(Özel Denetçi), s. 357.

⁸⁵ Arslanlı, *Anonim Şirketler*, s. 246.

Genel kurulda talebi reddedilen azınlığın aynı zamanda hem özel denetçi tayini için hem de anılan genel kurul kararının iptali için mahkemeye başvurup başvuramayacağı hususu tartışmalıdır.

Yargıtay 11. HD, TTK m. 348/2 hükmüne göre dava açılması durumunda, TTK m. 381 hükmüne göre dava açılmayacağına karar vermiştir.⁸⁶ Yargıtay, 26.02.1982 T., 1982/757 E., 1982/770 K. kararında ise, TTK m. 381 hükmü uyarınca iptal davası açılmış bulunmasına rağmen, daha sonra TTK m. 348 hükmüne dayanarak doğrudan doğruya mahkemeden özel denetçi tayininin talep edilebileceğini belirtmiştir.⁸⁷

Özel denetçi atanmasına ilişkin dava bir eda davasıdır. Bu nedenle azınlık, mahkemeden özel denetçi atanmasını talep edebilir, ancak özel denetçi atanmasının reddine dair genel kurul kararının iptalini dava etmekte hukuki menfaati yoktur.⁸⁸

Genel kurulun özel denetçi seçimine ilişkin kararının iptali isteminde hukuki yarar yoktur, azınlığın istemi reddedilirse azınlık mahkemeye başvurabilir.⁸⁹

Azınlığın isteklerine bir an önce kavuşması açısından iptal davası yolunu kapatmamak ne kadar doğru ise, bir kez iptal davası ikame edildikten sonra, TTK m. 348/2 hükmüne göre, dava açılmayacağını

⁸⁶ “Yargıtay ilamında belirtilen gerektirici sebeplere ve TTK’nın m.348/2 hükmü gereğince özel denetçi seçimi için, önce genel kurula başvurma ve bu isteğin genel kurulca reddi koşulunun lazım gelmesine; ortada redde ilişkin bir genel kurul kararı mevcut olmadıkça özel denetçi seçimi için mahkemeye başvurulamayacağını, bu hususun madde hükmünden açıkça anlaşılmasına, bu durumda TTK’nın 381 maddesi hükmüne dayanılarak özel denetçi seçimi isteminin reddine ilişkin genel kurul kararının iptali yoluna gidilemeyeceğinin kabulü gerekmesini, aksi halde yani bu konudaki genel kurul kararının iptal edilmesi halinde, özel denetçi seçimi için mahkemeye başvurma koşulu olan redde ilişkin genel kurul kararının varlığının ortadan kalkacağına ve bu koşulun yokluğu halinde mahkemeden özel denetçi özel denetçi tayini isteminin de reddi gerekeceğine, kanun koyucunun bu çelişkiyi önlemek amacıyla TTK’nın 348. maddesinde düzenleyerek, istemin reddi halinde iptal yoluna gidilmeyip, özel denetçi seçimine mahkeme kanalıyla sağlanması hükmünü getirmiş olmasına göre davalı şirket vekilinin HUMK’nın 440. maddesinde sayılan hallerden hiçbirisini ihtiva etmeyen karar düzeltme isteğinin reddi gerekir”. Yargıtay 11. HD, 24.06.1982, E. 1982/2952, K. 1982/3061, YKD, C. VIII, S.9, s.1279; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 436-437; Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, s.44.

⁸⁷ Ömer Teoman, “Yargıtay 11. HD’nin Özel Denetçi Konusundaki Bir Kararı Üzerine Kısa Notlar”, (Notlar), *İktisat ve Maliye Dergisi*, C. XXIX, S. 2, 1982, s. 59.

⁸⁸ Moroğlu, (Özel Denetçi), s. 355.

⁸⁹ Eriş, *Açıklamalı-İctihath Türk Ticaret Kanunu*, s. 71.

söylemek de güçsüz pay sahiplerini korumak bakımından sakıncalıdır.⁹⁰

Özel denetçi tayinin reddine dair genel kurul kararının iptali konusunda dava açma zorunluluğu olmaksızın, özel denetçi tayini için azınlığın mahkemeye müracaatı mümkün ise de, iptal davası açmak için TTK m. 381 hükmünde tayin edilen üç aylık hak düşürücü sürenin dolmasından önce red kararının iptali konusunda dava açılması gerekmemektedir. Bununla beraber, bu süre içinde özel denetçi tayini için mahkemeye başvurulması da azınlık haklarının korunması, yersiz ve zamansız kayıpların önlenmesi ve dava tartışmalarının önlenmesi bakımından yararlı olacaktır.⁹¹ İptal ve özel denetçi istemine dair davaların birlikte açılması mümkündür veya ayrı ayrı açılan davalar birleştirilerek de görülebilir.⁹²

Azınlığın bu durumdaki hukuki yararı, TTK m. 381 hükmüne göre, iptal davası açılması için öngörülen üç aylık hak düşürücü süreyi kaçırmamaktır. İptal davası, azınlık lehine sonuçlanırsa, TTK m. 348 hükmüne göre, mahkemeye gitmeye gerek kalmayacaktır.⁹³ Genel kurul kararı iptal edilecek ve toplanacak ilk genel kurulda bu husus görüşülecektir. Genel kurul yeni genel kurul toplantısında, özel denetçi atanmasını uygun bulursa, TTK m. 348 hükmüne göre dava açılmayacaktır.⁹⁴

Mahkeme özel denetçi atanması talebini reddederse, ne yapılmalıdır? Özel denetçi tayininden maksat, delil tespiti yapılmasını sağlamaktır. Bilirkişi çalışması niteliğini taşımayan ve itiraz edilmediği takdirde kesinlik taşıyan bilirkişi raporu seviyesine bile ulaşamayan özel denetçi incelemesi ve bu incelemenin yapılmasını emreden mahkeme kararı hiçbir ihtilafı kesin hüküme bağlamamakta, sadece tedbir niteliğinde kalmaktadır. Mahkemenin özel denetçi atanmasını red kararı kesin hüküm niteliğinde olmadığı için, itiraz edilebilir. Karara itiraz

⁹⁰ Ömer Teoman, “Özel Denetçi Atanması İstemi Genel Kurulda Reddedilen Azınlığın İzleyebileceği Yollar”, (Red), *Yasa Hukuk Dergisi*, C. IV, S.9, 1981, s. 1156.

⁹¹ Moroğlu, (Korunma), s.52.

⁹² Domaniç, Anonim Şirketler Hukuku Uygulaması, s. 743; Doğanay, “Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre, Anonim Şirketlerde, Azınlıkta Kalan Payscalelerinin, Genel Kurul Kararlarını İptal Ettirebilmeleri Hali”, s. 375.

⁹³ Teoman, (Red), s. 1154.

⁹⁴ Teoman, (Not), s. 62.

edilmesi ise kararın temyiz edilemeyeceği anlamına gelecektir.⁹⁵

Yargıtay, özel denetçi talebinin reddine ilişkin kararların kesin hüküm niteliği kazanacakları için, temyiz edilebilir nitelikte olduklarını, buna karşın isteğin kabulüne ilişkin kararların davanın eda davası niteliği taşıması sebebiyle sadece delil tespitine yarayacağını kabul etmiştir.⁹⁶

c. Özel Denetçinin Görevleri ve Sonuçları

TTK m. 348 hükmü çerçevesinde bir anonim ortaklıkta belirli konuları araştırmak üzere görevlendirilen özel denetçi, ortaklık defter ve kayıtları ile diğer belgelerde incelemelerde bulunduktan sonra vardığı sonuçları genel kurula sunmak zorundadır. Özel denetçinin raporu, bilirkişi raporu veya delil tespiti raporu niteliği taşır. Bu rapordan yararlanabilecek olanlar, raporu talep eden azınlık ve her bir ortaktır. Denetçi raporu genel kurulda inceler, yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılıp açılmayacağına karar verir. TTK m. 341 hükmüne göre, sorumluluk davası açılmamasına karar verilen toplantıda azınlık, dava açılması yönünde oy kullanırsa genel kurul dava açmak zorundadır.

Mahkeme, özel denetçi talebine ilişkin talebi reddederse ve bu durumda azınlığın kötü niyetli olduğu tespit olunursa, mahkeme bu yüzden uğranılan zararların müteselsilen karşılanmasına karar verebilir.

4. Denetçilere Şikâyet Hakkı

a. Denetçilere Şikâyet Bulunmanın Şartları

Anonim ortaklıklarda, kural olarak her pay sahibi, yönetim kurulu üyeleri ve müdürleri aleyhine denetçilere müracaat edebilir. TTK m. 356/1 hükmü gereğince, denetçiler bu müracaatları dinlemeye mecburdurlar.

Denetçiler, kural olarak, her pay sahibinin yaptığı şikayeti incelemeye mecbur olmakla beraber, azınlık denetçilere şikayette bulun-

⁹⁵ Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku Uygulaması*, s. 750; Aksi görüş için bkz., Moroğlu, (Özel Denetçi), s. 354.

⁹⁶ Yargıtay 11. HD, 30.06.1980, E. 3183, K. 3534, *BATIDER*, C. XIV, S.1, s.132.

muşsa, şikâyet sonucunu rapor olarak hazırlamak ve gerekliyse, genel kurulu olağanüstü toplantıya davet etmeye mecburdurlar.

TTK m. 356/1 hükmünde belirtilen denetçilere şikâyet etme hakkını kullanmak isteyen azınlık, bu hakkını kullanabilmek için, hisse senetlerini bir bankaya tevdi etmeye mecburdur. Tevdi edilen senetler, genel kurulun ilk toplantısına kadar bankada kalır.

Azınlığın, sahip olduğu pay senetlerini rehin olarak bankaya tevdi etmesine gerek yoktur. Denetçilere bu yolla müracaat eden azınlık aleyhine hiç bir sebeple tazminat davası açılmayacağına göre, hisse senetlerinin bankaya tevdi edilmesinin rehin olarak yapılmasına gerek yoktur. Hisse senetlerinin tevdi edilmesi azınlıkların haklarını kullanmasını zorlaştırmaktadır.⁹⁷ Hisse senetlerinin muteber bir bankaya tevdi edilmesi şartı, hisse senedi çıkarmamış olan anonim ortaklıklarda bu haklardan yararlanma hakkını ortadan kaldırmaktadır.⁹⁸

b. Denetçilerin İnceleme Yükümü ve Bu Yükümün Sonuçları

Azınlığın yönetim kurulu üyeleri veya müdürleri aleyhine denetçilere şikâyetle bulunması üzerine azınlık, incelediği konu hakkında fikir ve görüşlerini bir rapor halinde beyan etmek ve gerekli gördüğü durumlarda genel kurulu olağan üstü toplantıya çağırma zorundadır.

Azınlığa tanınan bu hakkın, denetçilerin her pay sahibini incelemek zorunda olduğu, şayet iddialar doğru olursa bu durumu şirketin yıllık raporunda göstermek durumunda olunması karşısında, çok etkin bir hak olduğu söylenemeyecektir.⁹⁹ TTK m. 355 hükmüne göre, denetçilerin görevlerinden birisi de, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırma olduğundan, azınlığın genel kurulu olağan üstü toplantıya çağırma gibi bir imkânının bulunduğu da bu durumda sözü edilemeyecektir. Azınlık TTK m. 366 ve 367 hükümleri gereğince, genel kurulu olağan üstü toplantıya çağırma hakkına sahiptir. Azınlığa tanınan bu hak sadece, azınlığın pay senetlerini bankaya tevdi külfeti karşılığında, denetçilerin incelediği ve görüş bildirdikleri hakkında ra-

⁹⁷ İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 75-76; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 437.

⁹⁸ Tekinalp, (Azınlık Hakları), s. 153.

⁹⁹ Tekinalp, (Sistem), s. 236-237.

por sunulmasını sağlamakla sınırlı kalmaktadır.¹⁰⁰ Bu sebeple, azınlık, mahkemeden gerekli incelemenin yapılmasını talep etmelidir. Ayrıca, bağımsız denetim kurulu tarafından da gerekli incelemenin yapılması talep edilmelidir.¹⁰¹ Hatta, azınlığa yeni bir hak olarak, hesap denetçisine itiraz zorunluluğu kabul edilmediği takdirde, azınlığın talebi ile ortaklığın konsolide bilanço çıkarmak zorunda tutulabilir.¹⁰²

Denetçi seçilme şartları özel olarak düzenlenmediği ve denetçilerin de yönetim kurulunu seçen çoğunluk tarafından seçilen kişiler olduğu düşünülünce, azınlığın bu hakkının kullanımının ne kadar zayıf kaldığı daha iyi görülebilecektir. Genel kurulu toplantıya davet etme ve gündeme madde ekletme, azınlığa tanınmış haklar olduğundan, sonuca ulaşabilmek için, denetçilerin bankaya hisse senetlerini tevdi ederek, şikayet hakkını kullanmaları azınlıkların haklarını zorlaştırmaktan öteye gidemeyecektir.¹⁰³

5. Genel Kurulu Olağanüstü Toplantıya Davet ve Gündeme Madde Ekletme Hakkı

TTK m. 336 hükmüne göre, azınlık, yönetim kurulundan, gerekli sebepleri bildirerek, genel kurulu olağanüstü toplantıya davet etmesini veya genel kurul zaten toplanacaksa görüşülmesini istediği konuların gündeme madde olarak eklenmesini talep edebilir. Genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırma ve madde ekletme hakkını kullanabilecek olanlar, esas sermayenin onda birine sahip olan pay sahipleri olabileceği gibi, esas sermayeye konulacak bir hükümle bu oran onda birin altına da indirilebilecektir.¹⁰⁴ Doktrinde bazı yazarlar, diğer azınlık hakları açısından onda bir esasının sözleşme ile hiçbir şekilde değiştirilemeyeceğini savunurken,¹⁰⁵ hâkim görüş bu oranın tüm diğer

¹⁰⁰ Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 437.

¹⁰¹ Tekinalp, (Azınlık Hakları), s. 153.

¹⁰² Tekinalp, (Azınlık Hakları), s. 154.

¹⁰³ Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi*, s. 36-37.

¹⁰⁴ Yaşar Karayalçın, "Anonim Şirkette Çoğunluk-Azınlık İlişkisi Bakımından Kontrol (Blok) Satışı ve Genel Alım Önerisi", *Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Anısına Armağan*, Ankara 1990, s. 361; Seda Ulaş Kısa,

"Anonim Ortaklıkta Yaşanan Çıkar Çatışmasının Azınlıkta Kalanlara Zarar Vermemesi İçin Öngörülen Önleyici Hukuki Araçlar", *Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan*, İstanbul 2003, s. 522 .

¹⁰⁵ İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 82.

azınlık hakları bakımından da düşünülebileceğini kabul etmektedir.¹⁰⁶

Azınlık, genel kurulu toplantıya davet veya toplanacak bir genel kurul gündemine görüşülmesini istediği konularla ilgili madde ekletme hakkı ile ilgili talebini öncelikle yönetim kuruluna yapacaktır. Azınlık, yönetim kuruluna yazılı olarak ve mutlaka genel kurulun toplanmasını istediği gerektirici sebepleri yazarak başvurmalıdır. Azınlık, gerekli unsurları içeren bir talepte bulunduktan sonra, yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırmasının zorunlu olduğunu savunanlar olduğu gibi,¹⁰⁷ yönetim kurulunun genel kurulu sadece gerekli sebeplerin bulunması durumunda toplantıya çağırabileceğini savunanlar da vardır.¹⁰⁸

Yönetim kurulunun toplanması ve karar alabilmesi için uygun süre geçmiş¹⁰⁹ veya yönetim kurulu olumsuz karar almış ve bu iki hal-den biri ile bu durumların olabilme ihtimali varsa azınlık aynı gerekçeyle beraber denetçilere başvurabilecektir. Azınlık, denetçilere sadece aynı gerekçelerle ve yazılı olarak başvurmalıdır. Denetçiler, azınlığı dinledikten sonra haklı olduklarına karar verirse, yönetim kurulundan genel kurulu olağan üstü toplantıya çağırmasını veya gündeme madde ekletmesini talep eder. Yönetim kurulu, denetçilerin talebini de redderse, denetçiler genel kurulu toplantıya çağırırlar.

Denetçilerin kendiliğinden ek gündem ilan etme imkanı ise yoktur. Denetçilerin azınlığın istediklerini, zorla yaptırmak veya zorla günde-

¹⁰⁶ Arslanlı, *Anonim Şirketler*, s. 237; Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku Uygulaması*, s.814.

¹⁰⁷ Tekil, *Şirketler Hukuku*, s. 501-502; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), *Ortaklıklar Hukuku*, s. 431.

¹⁰⁸ Ünal Tekinalp, "Azınlığın İstemi Üzerine Denetçilerin Gündeme Madde Koyma Hakları Var mıdır?", (Madde Ekletme), *İktisat ve Maliye Dergisi*, C. XXV, S. 2, 1978, s. 93; Arslanlı, *Anonim Şirketler*, s.240; Birsal, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 645; İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 77; İsmail Kayar, "Anonim Ortaklıkta Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Hakkı", (Çağırma Hakkı), *İstanbul Barosu Dergisi*, C.66, s.4-5-6, 1992, s. 377.

¹⁰⁹ "Uygun süre kavramının fazla uzun olmaması gerekir. Çünkü olağanüstü genel kurul toplantısı talebi ve bu hususun kabul edilip edilmemesi söz konusudur. Doktrinde, bu sürenin bir ay olması gerektiğine dair teklifler mevcuttur". Birsal, *Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları*, s. 645; Tahir Çağa (F. Steiger), *İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku*, İstanbul 1968, s. 218; Yadigar İzmirli, *Türk Anonim Şirketler Hukukunda Azınlık Hakları ve Azınlığın Korunması*, Ankara 1985, s. 114; Ömer Teoman, "Avrupa Anonim Ortaklığında Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma ve Gündeme Madde Eklettirme Hakkı", (Madde Ekletme), *İktisat ve Maliye*, C.XXV, S.6, s. 266.

me koyma hakları yoktur. Bu hak, azınlığa sadece mahkeme kararına dayanması koşuluyla tanınabilir.¹¹⁰

TTK m. 367 hükmüne göre, azınlık pay sahiplerinin yönetim kurulu ve denetçiler tarafından dikkate alınmaması üzerine azınlık pay sahipleri, mahkemeden genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırarak veya gündeme madde ekletmek için izin alabilirler. Ancak, azınlık, mahkemeye sadece yönetim kurulu ve denetçilere başvurduğu sebeplerle başvurabilir.

Azınlığın, yönetim kurulu ve denetçilere genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırma veya gündeme madde ekletme hakkını kullanabilmesi için, teminat şartı aranmamışken, mahkemeye müracaat edebilmeleri bakımından, bankaya pay senetlerini tevdi etme¹¹¹ zorunluluğu¹¹² getirilmiştir. Azınlık talepte bulunurken, tüm talepleri sırasıyla yapmalıdır. Diğer bir deyişle, yönetim kuruluna başvurmadan denetçilere başvuramamalı ya da denetçilere başvurmadan mahkemeye gidememelidir.¹¹³

Azınlığın talebi, mahkemede duruşmalı olarak ve ortaklığa karşı açılır. Bu dava, eda davası niteliğinde olduğu için,¹¹⁴ mahkemenin vereceği karar azınlık tarafından yerine getirilir ve genel kurulu toplantıya azınlık çağırır.¹¹⁵ Mahkeme dilerse davaya evrak üzerinde inceleme

¹¹⁰ Tekinalp, (Madde Ekletme), s. 92-95.

¹¹¹ "Tevdi edilecek hisse senetlerinin hacizli veya rehinli olmaması gerekir. Tevdi şartı, ancak temiz hisse senetlerini varlığı halinde geçerli olacaktır", Tekinalp, (Tevdi Etme), s. 325.

¹¹² "Tevdi zorunluluğunun amacı, şirketin uğrayacağı zarar ziyanın karşılanmasının teminat altına alınması kadar, ortaklığın ciddi olmayan taleplerle rahatsız edilmesinin önlenmesidir", Tekinalp, (Tevdi Etme), s. 324.

¹¹³ "Kanundan, denetçilere başvurabilmek için yönetim kurulunun red kararını beklemenin zorunlu olduğu sonucuna ulaşamaz. Denetçiler, bazı durumların varlığı halinde genel kurulu toplantıya çağırabilme imkanına sahip olduklarından, azınlığın talebini haklı görürlerse, genel kurulu toplantıya çağırabilirler", Kayar, (Çağırma Hakkı), s. 380.

¹¹⁴ "Azınlığın, mahkemeden genel kurulun toplantıya çağırılmasını isteme hakkını içeren davasının eda davası olduğu sonucuna varılamaz. Çünkü eda davası, davacıyı bir işi yapmaya, bir şeyi vermeye veya vermemeye mahkûm eder. Azınlığın açtığı bu davayı eda davası olarak kabul edersek, mahkemenin, genel kurulun toplantıya çağırılmasına hükmetme imkanı olması gerekirdi, mahkemenin böyle bir hakkı olmadığından, bu dava eda davası değil, nizasız kazadır", Kayar, (Çağırma Hakkı), s.384.

¹¹⁵ "Mahkemenin, azınlığın genel kurulu olağanüstü toplantıya davet konusunda aldığı kararlar temyiz edilebilir. Bu kararların temyiz edilmesi icra edilmelerini dur-

yaparak da bakabilir.¹¹⁶

Mahkeme, azınlığın talebini uygun görürse genel kurulu toplantıya çağırma yetkisini azınlığa verebilir. Azınlık, genel kurulu, kanun ve esas sözleşme hükümlerine uygun olarak toplantıya çağıracaktır. Toplantı davetini içeren ilanlara mahkeme izni de eklenmelidir. Mahkeme, azınlığın gündeme madde ekletme talebini haklı bulursa, bu husustaki ilanlara da mahkeme izninin eklenmesi gerekir.¹¹⁷

Azınlığın, genel kurulu toplantıya çağırması veya gündeme madde eklenmesi çoğu kez mahkeme kararı ile sağlanmakta, bu sebeple azınlık bu hakkı nadiren kullanmakta, azınlığın isteği gerçekleşse bile genel kurulda çoğunluk istediği kararı alarak azınlığın çabalarını sonuçsuz bırakmaktadır.¹¹⁸ Bu talebin dava yoluyla ileri sürülmesi, azınlığın işlerini zorlaştırmaktadır.¹¹⁹

6. Azınlığın Haklı Sebeplere Dayanarak Anonim Ortaklığın Feshini Talep Etmesi

Ticaret Kanunu'nda anonim ortaklığın haklı nedenle feshi hususu düzenlenmediği halde, anonim ortaklığın haklı nedenle feshi hakkının azınlığa esas sözleşme ile tanınabileceği görüşü hâkimdir. Bu görüşün dayanağı, TTK m. 434/6 hükmündeki "*esas mukavele ile bir fesih sebebi tayin edilmesi durumunda bu sebebin de geçerli olacağı*"dır. Kanunun cevaz vermesi ile anonim ortaklık esas sözleşmesine, anonim ortaklığın feshini haklı kılacak sebeplerle ilgili hüküm de konabilecektir.

Esas sözleşme ile pay sahiplerine haklı sebebe dayanarak, fesih

durmaz", Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklık Genel Kurulunu Toplantıya Davet İçin Azınlık Paysahiplerini Yetkilendiren Mahkeme Kararının Uygulanmasının Ertilenmesi", (Davet), *Makalelerim I*, İstanbul 2006, s. 364.

¹¹⁶ Yargıtay 11. HD. 13.10.1982 T., E. 3719, K. 3869 sayılı kararında, "Hakim, adeta yönetim kurulu yerine geçerek toplanması mecbur olan genel kurulun sadece toplanmasına izin verecektir... Maddede izin verilmesinden söz edildiğine göre, mahkemece bu hususun nizasız kaza addedilerek evrak üzerinde inceleme yapıp karar verilmesinde usulsüzlük yoktur. Mahkemenin duruşma yapıp yapmaması, karşı taraftan cevap alıp almamak, mevcut delillere göre kendi takdiri içindedir, duruşma yapılmasına engel olmadığı gibi, evrak üzerinde inceleme yapılması sonucuna varmasına mani bir hüküm de mevcut değildir", Eriş, *Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu*, s. 1346-1348.

¹¹⁷ İmregün, (Anonim Ortaklıklar), s.322.

¹¹⁸ İmregün, (Himaye), s. 192.

¹¹⁹ Tekinalp, (Azınlık Hakları), s. 152-153.

veya feshi ihbar hakkı tanınabilir. Pay sahibinin ölümü, hacir altına alınması veya ölümü anonim şirketin infisah sebebi olamaz. Ancak, pay sahiplerinin şahısları ile ilgili olmayan veya olan durumlar infisah sebebi olarak esas sözleşmeye hüküm konabilir.¹²⁰

Esas sözleşmeye azınlığın haklı nedenle anonim ortaklığı feshedebileceğine ilişkin hüküm konulması durumunda, azınlığın fesih hakkının varlığından söz edilebilecektir.¹²¹

İsviçre Borçlar Kanunu m. 736/4 hükmünün azınlığa verdiği haklı nedenle fesih davası açma olanağı¹²² ya esas sözleşmeye hüküm konularak ya da yasal bir değişiklik yapılarak çözümlenmeli ve Türk hukukunda da İsviçre Borçlar Kanunu'ndaki ilgili hükme benzer bir düzenleme yapılarak karar verilmelidir.¹²³

Haklı nedenle fesih, hem anlam ve kapsamı yeteri kadar açık olmayıp, çeşitli yönlerde çekilmesi bakımından hem de çok ortaklı anonim ortaklıkların bünyesine ve ilişkilerine uygun olmaması bakımından, hem de farklı nedenlerle icra edilebilecek önemli fesih nedenlerini özel olarak düzenleyen TTK sistemini bozacak olması bakımından hukukuza alınması tehlikelere sebep olabilecektir. Kaldı ki, adi, kolektif, komandit ve limited ortaklıklarda haklı nedenle fesih hakkını düzenleyen kanun koyucunun anonim ortaklıklarda bu hakkı tanımamış olması, kanun koyucunun bu konuda olumsuz tutumu olarak değerlendirilmelidir. Ancak, esas sözleşmeyle her bir pay sahibine veya sadece esas sermayeyi temsil eden belirli bir pay grubuna yani azınlığa haklı nedenle anonim ortaklığı fesih hakkı tanınmalıdır.¹²⁴

Sözleşme serbestisi kuralları içinde, anonim ortaklık esas sözleşmesi hazırlanırken, TTK m. 434/6 hükmünün cevaz vermesiyle, anonim ortaklıklarda azınlığa haklı nedenle fesih hakkının tanınabilmesi gerekmektedir.¹²⁵

¹²⁰ Arslanlı, *Anonim Şirketler*, s. 166-167.

¹²¹ İmregün, (Menfaat İhtilafları), s. 79.

¹²² Akar Öçal, "İsviçre Borçlar Kanununda Değişiklik Yapan Tasarıda Azınlıktaki Ortakların Himayesi", s. 109.

¹²³ Ünal Tekinalp, "Türk Ticaret Kanunundaki Boşluk: Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi-Çoğunluk Gücünün Kötüye Kullanılmasına Karşı Etkili Bir Araç", (Önemli Sebep), *İktisat ve Maliye Dergisi*, C. XXI, S.8, s.321; Tekinalp, (Sistem), s. 241.

¹²⁴ Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenle Fesih", (Haklı Nedenle Fesih), *Makalelerim I*, s. 99.

¹²⁵ Sümer, *Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı*

Azınlığa, esas sözleşmeye konabilecek bir hükümle anonim ortaklığı fesih imkanı verilebileceği gibi, uyumsuzluk halinde bulunan pay sahiplerinin karşı tarafa önce belli bir süre içinde, belli bir tutar üzerinden payları alım ve satım önerisinde bulunma hakkı da düzenlenmelidir.¹²⁶ Böylece, taraflar arasında menfaat dengesi sağlandığı gibi, şirket faaliyetleri de aksamayacaktır. Bu durum, hem azınlığı çoğunluğa hem de çoğunluğa azınlığa karşı korumaya yardımcı olacaktır.¹²⁷

Azınlığa bu yeni azınlık hakkı yanında; ortaklığın birleşmesi, nevi değiştirmesi, çoğunluğun devri, aktiflerin toptan satışı gibi konularda karar alınırken, muhalifte kalan pay sahiplerinin talebi üzerine paylarının gerçek değeri üzerinden satın alınması zorunluluğu hakkı tanınması da düşünülebilir.¹²⁸

SONUÇ

Yüzyıllardan beri süregelen çoğunluğa karşı azınlığı koruma düşüncesi, anonim ortaklıklarda da azınlık hakları kavramının oluşmasına ve azınlığa bazı haklar tanınarak çoğunluk karşısında güçlü konuma getirilmesine olanak tanımıştır.

Azınlık hakları; anonim ortaklık üzerinde yaptıkları etkiler göz önüne alınarak olumlu ve olumsuz azınlık hakları olarak ikiye ayrılmış ve tüm bu haklar tüm özellikleriyle çalışmamızda incelenmiştir. Kanımızca, azınlığa tanınan bu hakların sınırını da, anonim ortaklığın menfaatleri belirlemektedir. Ortaklığın menfaatleri karşısında azınlığın, haklarını sadece belirli şartlar dâhilinde, diğer bir deyişle, anonim ortaklığın devamını engellemeyecek şekilde kullanmasına izin verilmelidir.

Nedenle Feshi, s. 88.

¹²⁶ “Alman Paylı Ortaklıklar Kanununda yapılan yeni düzenlemeyle, bir anonim şirkette payların %95 ine sahip olan büyük pay sahibinin şirket genel kurulundan azınlık paylarının kendisine devredilmesi hususunda bir talepte bulunması ve bu konuda bir genel kurul kararı alınmasıyla azınlığa şirketteki payları karşılığında uygun bir tazminat ödenmesi karşılığında, azınlığın anonim şirketten çıkarılmasına karar verilecektir”., Pulaşlı, “Alman Hukukunda Büyük Pay Sahiplerinin Azınlığı Şirketten Çıkarma Hakkı”, s. 652-653.

¹²⁷ Karayalçın, “Anonim Şirkette Çoğunluk-Azınlık İlişkisi Bakımından Kontrol (Blok) Satışı ve Genel Alım Önerisi”, s. 391.

¹²⁸ Tekinalp, (Azınlık Hakları), s. 154; Karayalçın, “Anonim Şirkette Çoğunluk-Azınlık İlişkisi Bakımından Kontrol (Blok) Satışı ve Genel Alım Önerisi”, s. 389.

KAYNAKLAR

- Ali Dural, “Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Haklarının Düzenlenmesi”, *Prof. Dr. Ünal Tekinap’e Armağan*, İstanbul 2003, s.179 vd.
- Alihan Aydın, “Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlığa Karşı Korunması”, *Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na Armağan*, İstanbul 2001, s. 29 vd.
- Ayşe Sümer, Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi, Doktora Tezi, İstanbul 1990.
- Baki Kuru, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali Davasında Teminat Gösterme Dava Şartı Mıdır?”, *BATIDER*, Aralık 1980, C.X, S.4, s. 952 vd.
- Erdoğan Moroğlu, “Anonim Ortaklık Genel Kurulunu Toplantıya Davet İçin Azınlık Pay Sahiplerini Yetkilendiren Mahkeme Kararının Uygulanmasının Ertelenmesi”, *Değişik Hali İle Makaleler I*, İstanbul 2006, (Davet), s. 364 vd.
- Erdoğan Moroğlu, “Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Korunması ve Haklı Nedenlerle Fesih”, *Makaleler I*, İstanbul 2006, (Haklı Nedenle Fesih), s. 89 vd.
- Erdoğan Moroğlu, “Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi”, (Özel Denetçi), *İFHM*, C. XLII, S. 1-4, s. 342 vd.
- Erdoğan Moroğlu “Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Azınlık Ve İmtiyazlı Pay Sahiplerine Karşı Korunması”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 1994, C. 17, (Çoğunluk Pay Sahiplerinin Korunması), s. 51 vd.
- Erdoğan Moroğlu *TTK’ya Göre Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, (Hükümsüzlük), İstanbul 2004.
- Ersin Çamoğlu, “Azınlığın Bilanço Ertelemesi Gündemdeki Diğer Maddele-ri Nasıl Etkiler?”, *Prof. Dr. Ünal Tekinap’e Armağan*, İstanbul 2003, s. 287 vd.
- Fahiman Tekil, *Şirketler Hukuku*, İstanbul 1989.
- Gönen Eriş, *Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu*, Ankara 1987.
- Hakan Pekcanıtez, “Anonim Ortaklıkta Denetçiler Tarafından Açılacak Davalar”, *DEÜHFD*, 1987, C.III, S.1-4, s. 452 vd.
- Hasan Pulaşlı, “Alman Hukukunda Büyük Pay Sahiplerinin Azınlığı Şirket-ten Çıkarma Hakkı”, *Prof. Dr. Ünal Tekinalp’e Armağan*, İstanbul 2003, s. 685 vd.
- Hulusi Altınel, “Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları”, *Mükellefin Dergisi*, Ni-san 2001, s. 119 vd.
- İlhan Ethem Postacioğlu, “Anonim Şirkette İdare Meclisi Azalarının Mesuli-yeti İle İlgili Meseleler”, *Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan*, İstanbul 1978, s. 487 vd.
- İsmail Doğanay, “Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre, Anonim Şirket-lerde, Azınlıkta Kalan Pay Sahiplerinin Genel Kurul Kararlarını İptal Et-tirebilmeleri Hali”, *İmran Öktem’e Armağan*, Ankara 1970, s. 359 vd.

- İsmail Kayar, “Anonim Ortaklıkta Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Hakkı”, *İstanbul Barosu Dergisi*, İstanbul 1992, C. 66, S. 456, (Çağırma Hakkı), s. 373 vd.
- İsmail Kayar, “Azınlığın Bilanço İle İlgili Görüşmelerin Ertelenmesine Karar Verme Hakkı”, *İstanbul Barosu Dergisi*, İstanbul 1993, C.67, S.456, (Erteleme), s. 278 vd.
- İsmail Kayar, Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1989.
- Mahmut Birsell, “Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları”, *İmran Öktem’e Armağan*, Ankara 1970, s. 619 vd.
- Mehmet Helvacı, “Anonim Ortaklıkta Ticaret Kanunundan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği ve Tanımı”, *Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan*, İstanbul 1998, (Azınlık Hakları), s.297 vd.
- Mehmet Helvacı, *Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, (Sorumluluk), İstanbul 2001.
- Nurten Erdoğan, “Konsolidasyonda Azınlık Haklarına İlişkin Yaklaşımlar”, *Prof. Dr. İlhan Cemalcılar’ın Hatırasına Armağan*, Eskişehir 1990, s. 317 vd.
- Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Arasında Genel Kurul Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunların Telif Çareleri*, (Menfaat İhtilafları), İstanbul 1962.
- Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, (Anonim), İstanbul 1989.
- Oğuz İmregün, *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, (Kara Ticareti), İstanbul 1987.
- Oruç Hami Şener; Anonim Ortaklıklarda Azınlık Hakları, Özellikle Özel Denetçi Atanmasını İsteme Hakkı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1990.
- Oruç Hami Şener, “TTK 341’e Göre Azınlığın İstemi Üzerine Yönetim Kuruluna Karşı Açılacak Sorumluluk Davasının Kimin Tarafından Açılacağı Sorunu”, (Sorumluluk Davası), *Makaleler*, Cilt I, s. 121 vd.
- Ömer Teoman, “Anonim Ortaklıkta Azınlığın Genel Kuruldan Özel Denetçi Atanmasını İsteme Hakkı ve Gündeme Bağlılık İlkesi”, *İktisat ve Maliye Dergisi*, Nisan 1980, C. XXVII, S.2, (Gündeme Bağlılık), s. 68 vd.
- Ömer Teoman, “Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı Konusundaki Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi”, *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu V*, 1988, (Erteleme), s. 88 vd.
- Ömer Teoman, “Bilanço Görüşmelerinin Azınlığın İstemi Üzerine Ertelendiği Genel Kurul Toplantılarında Yeni Yönetim Kurulu Seçilebilir Mi?”, *Yasa Hukuk Dergisi*, C.IX, S.12, Aralık 1986, (Yeni Yönetim Kurulu), s. 1156 vd.
- Ömer Teoman, “Özel Denetçi Atanması İstemi Genel Kurulca Reddedilen Azınlığın İzleyebileceği Yollar”, *Yasa Hukuk Dergisi*, Eylül 1981, C.4, S.9,(Red), s. 1152 vd.
- Roland Ruedin (Çeviren Akar Öçal), “İsviçre Borçlar Kanununda Değişiklik Yapan Tasarıda Azınlıktaki Ortaklıkların Himayesi”, *İktisat ve Maliye Dergisi*, Nisan 1984, C. XXXI, S.1, s.109 vd.

- Seda Ulaş Kısa, “Anonim Ortaklıkta Yaşanan Çıkar Çatışmasının Azınlıkta Kalanlara Zarar Vermemesi İçin Öngörülen Hukuki Araçlar”, *Prof. Dr. Ünal Tekinalp’e Armağan*, İstanbul 2003, s.507 vd.
- Selçuk Öztek, “Şirketler Gruplarında Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m.363/ İsviçre Borçlar Kanunu m.697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı”, *Prof. Dr. Ernest E. Hirsch’e Armağan*, s. 314 vd.
- Tahir Çağa, (F. Steiger), *İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku*, İstanbul 1968.
- Tuğrul Ansay, *Anonim Şirketler Hukuku*, Ankara 1982.
- Turgut Erem, *Ticaret Hukuku Prensipleri*, C.II, İstanbul 1980.
- Ünal Tekinalp, “Azlığın Hisse Senetlerini Rehin Olarak Tevdi Etmesi Zorunluluğunun Amacı ve Bazı Sorunlar”, *İktisat ve Maliye Dergisi*, Nisan 1982, C. XXIX, S.1, (Tevdi Etme), s.322 vd.
- Ünal Tekinalp, “Türk Ticaret Kanunundaki Boşluk: Anonim Ortaklığın Önemli Sebeplerle Feshi- Çoğunluk Gücünün Kötüye Kullanılmasına Karşı Etkili Bir Araç”, (Önemli Sebep), *İktisat ve Maliye Dergisi*, C. XXI, S.8, s. 321 vd.
- Ünal Tekinalp, “Azlığın İstemi Üzerine Denetçilerin Gündeme Madde Koyma Hakları Var mıdır?”, (Madde Ekletme), *İktisat ve Maliye Dergisi*, Nisan 1978, C. XXV, S.1, s.92 vd.
- Ünal Tekinalp, “Azlık Hakları ve Bireysel Haklar”, *40. Yılında Ticaret Hukuku*, İstanbul 1997, (Azınlık Hakları), 152 vd.
- Ünal Tekinalp, “Azınlık Hakları Sisteminin ve Uygulamasının Değerlendirilmesi”, (Sistem), *Türk Ticaret Kanunun 30. Yıl Semineri*, İstanbul 1988, s. 231 vd.
- Yadigâr İzmirli, *Türk Anonim Şirketler Hukukunda Azınlık Hakları ve Azınlığın Korunması*, Doktora Tezi, Ankara 1985.
- Yaşar Karayalçın, “Anonim Şirkette Çoğunluk- Azınlık İlişkisi Bakımından Kontrol Satışı ve Genel Alım Önerisi”, *Prof. Dr. Haluk Tandoğan’ın Hatırasına Armağan*, Ankara 1990, s.351 vd.
- Yavuz Okçuoğlu, “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeleri Hakkında Azlık Oyları İle Dava Açma Koşulları”, *Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan*, Ankara 1998, s. 57 vd.
- Zühtü Aytaç, *Anonim Ortaklıkta İbra*, Ankara 1980.

Türkiye Barolar Birliği Dergisi'ne
abonelik için;

arayın: **[0212] 210 0 110**

ya da tıklayın:

www.abonet.net

abonet

istediğiniz dergi kapak fiyatıyla adresinize teslim

tel: (0212) 210 0 110 ❖ faks: (0212) 222 27 10